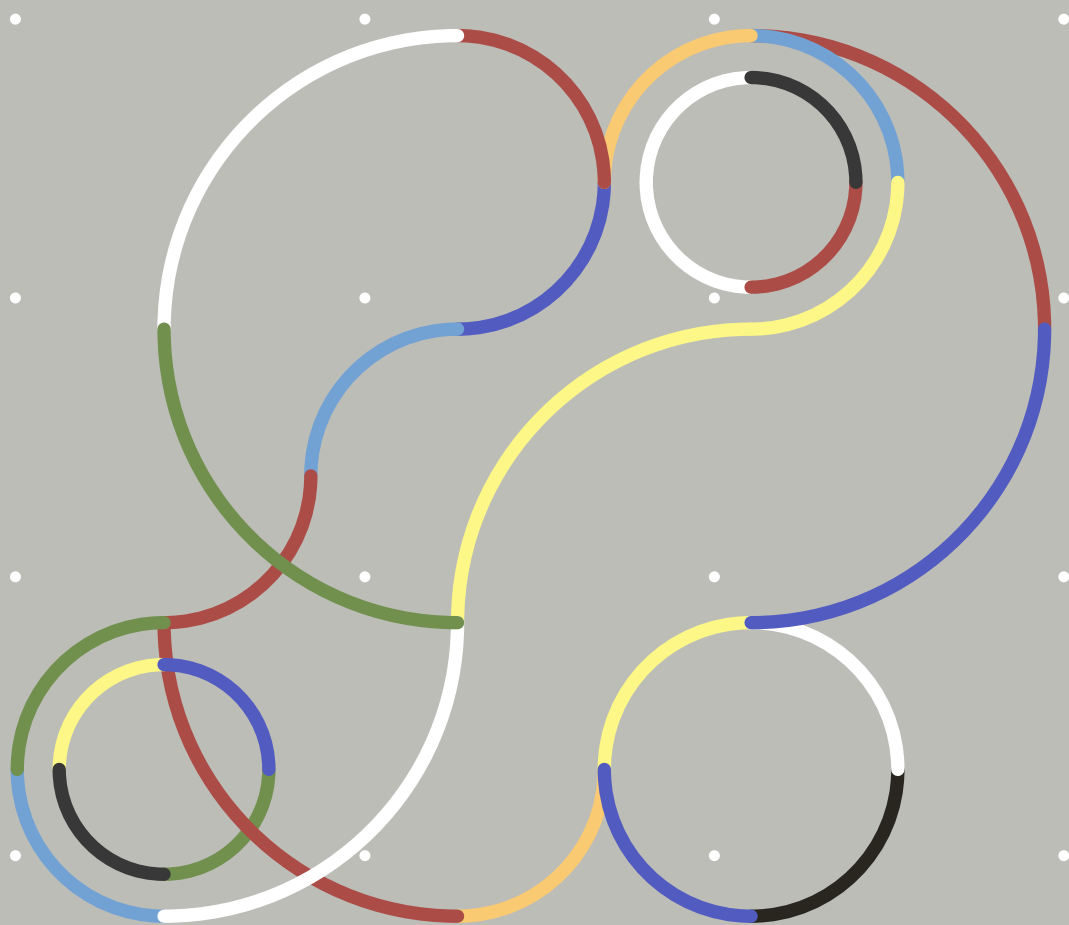

gjennomføringsplan for utsmykking
Bergen Bybane: Dyrhovdtunellen / Plantasjen

Per Formo

13.04.15

1. introduksjon: om forslaget

I utarbeidelsen av dette utsmykkingsforslaget har jeg hovedsakelig lagt vekt på følgende hensyn:

- kunstutvalgets ønske om 'sirkelbue-komposisjoner'
- følgende momenter i kunstplanen:

"... spegla omsynet til den individuelle fridomen og brytningane i det offentlege rommet. Det kan vera prosjekt som utfordrar og omdefinierer - men og prosjekt som speglar det gode møtet."

"innafor det kollektive og uniforme er det og plass til individ og individuelle ytringar."

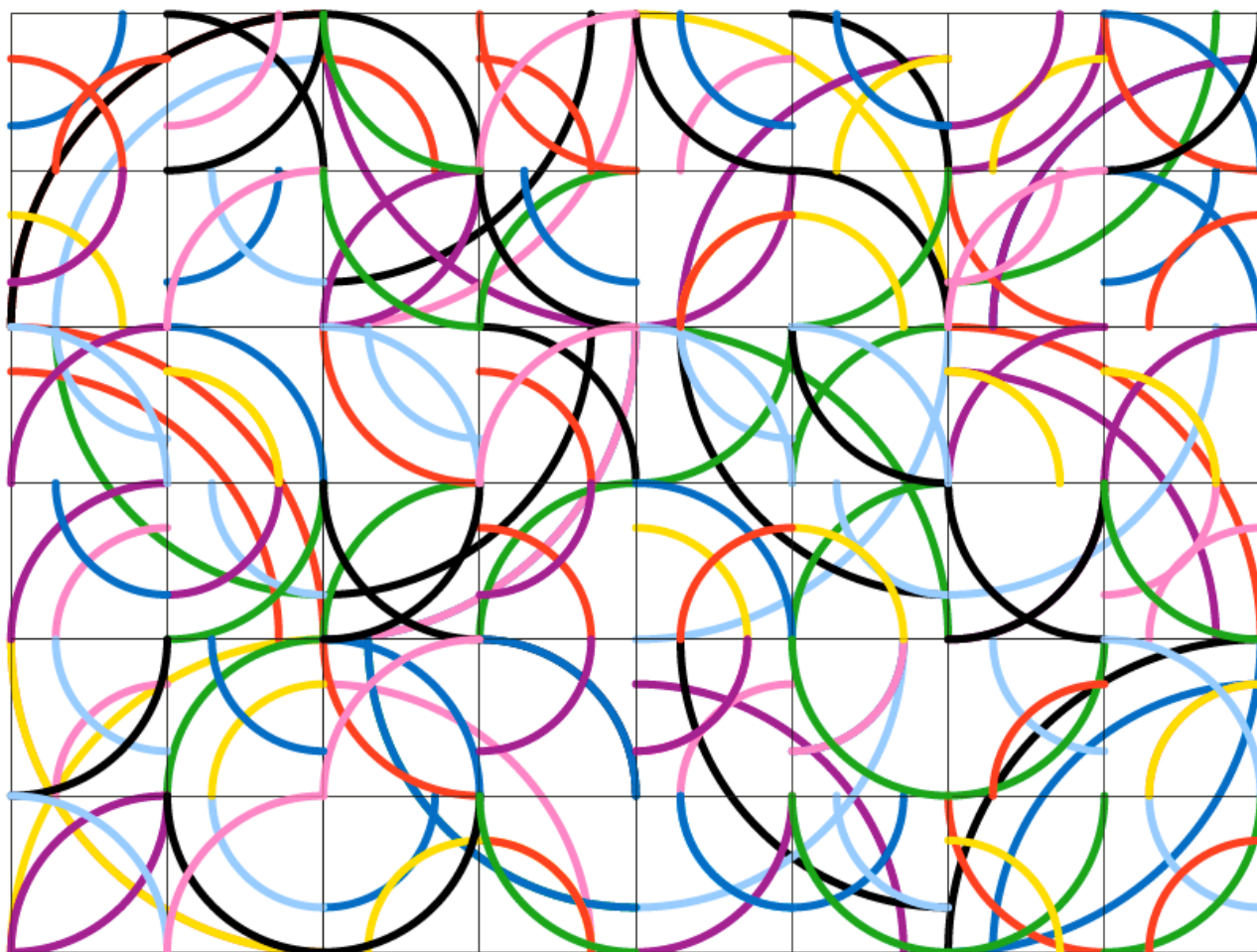
- målgruppen: "alle", dvs. barn, unge, voksne og eldre - fra alle mulige kulturbakgrunner
- det spesielle ved betraktningssituasjonen (trafikkzone, sett i forbifarten!, intet overblikk)
- det ekstreme formatet, utstraktheten i rom (og tid)
- nødvendigheten av å lage et sammenhengende forløp, noe som kan oppleves som en helhet

Forslaget består av 16 enkeltfigurer dannet av kvartsirkelbuer, pluss noen små sirkler. Figurene på den grove betongen (ute) males rett på den grå betongen, de seks figurene på betongelementene i tunnelen males på en gråblå bunnfarge. Linjene i figurene blir ca 6 cm brede. Alt skal males med Keim silikatmaling.

I forhold til det jeg har laget tidligere med sirkelbuelinjer, både som utsmykking og frittstående bilder, har jeg i dette forslaget valgt å forenkle og å 'lukke' formene. Dette som en direkte følge av betraktningssituasjonen: at utsmykkingen skal kunne sees i forbifarten. Denne svært spesielle situasjonen krever en visuell form som kan oppfattes raskt, i ett første blikk, og som kan 'leses' som meningsfull i dette øyeblikket. Dette har ført til at jeg har lett etter former som kan invitere til en figurativ lesning og som kan ha en nesten logo-aktig karakter, dvs. at de kommuniserer mer umiddelbart enn de sirkelbueformene jeg har laget tidligere. Samtidig vil jeg gjerne at formene skal gi mer ved andre og tredje blikk, at de skal tåle å studeres over lengre tid, at de skal tåle og vinne på gjensyn (i motsetning til de fleste logoer).

Det svært begrensede formrepertoaret (kun kvartsirkelbuer) sammen med ønsket om å lage enkle, avsluttede og lesbare former har ført til et formspråk som til en viss grad kan sies å være i slekt med eldre tiders visuelle uttrykk som f.eks. helleristninger/steintegninger fra ulike kulturer, gamle piktogrammer og geometrisk-ornamentale abstraksjoner av ulike livsformer og tankemodeller. Jeg synes denne type referanse og dette slektskapet er interessant i disse ganske krevende omgivelsene, det gjør bl.a. at utsmykkingen er vanskelig å tidsbestemme (man kan ikke si at den er 'typisk 2015'). Dette slektskapet - sammen med de figurative lesemulighetene som tilfører en viss humoristisk dimensjon - kan kanskje bidra til å gjøre dette kunstprosjektet tilgjengelig for et mangfoldig publikum.

Figurene som presenteres i dette forslaget er hentet fra et 'kildemateriale' som igjen er oppstått gjennom en prosedyre hvor struktur og tilfeldighet er kombinert på en systematisk måte. Jeg starter med kvadratiske rutenett ('grids') i ulike formater, og sett med 4+4 kvartsirkelbuer som passer inn i de respektive kvadratene i rutenettene. Sirkelbuelinjene fordeles utover i rutenettene ved hjelp av serier med tilfeldige tall (generert av atmosfærisk støy!). Jeg kan variere hvor mange lag med slike rutenett over hverandre jeg vil ha for dermed å oppnå åpnere/enklere eller tettere, mer komplekse komposisjoner. Eksemplet på neste side viser en relativt enkel versjon med 3 lag med 2 ulike rutenett.

Fra slike komposisjoner kan jeg hente ut enklere figurer som jeg bruker som de er, eller som jeg modifierer/kompletterer for å få et bedre visuelt uttrykk.

Jeg har laget et forslag med tydelig ulike forløp utendørs og inne i tunellen. Ute ville jeg gjerne lage noe løst, lett, lekende og variert, mens inne i tunellen ble det mer regelmessig og formalisert. Flere av figurene utendørs innbyr til å leses bio- og/eller antropomorft, de antyder figurer, ansikter og andre livsformer. Inne i tunellen er figurene tydelig mer abstrakte, mer som emblemer, logoer eller skilt, og de presenteres i likt format og i regelmessig avstand (som i en utstilling). De presenteres også på en malt bakgrunn, mens figurene ute males direkte på den grå betongen. Denne ulikheten i karakter oppsto først som en nødvendig følge av de markerte og regelmessige betongelementene i tunellen, men deretter syntes jeg det tilførte en interessant meningsdimensjon til hele forløpet på den måte at figurene inne i berget er 'indre bilder', mer knyttet til det rasjonelle/mentale, abstrakte og krystallinske - i kontrast til det mer barnlig lekende og kroppslig-gestiske ute i friluft. For å avrunde helheten og 'ramme inn' de seks bildene i tunellen har jeg plassert en 'utefigur' nær tunellåpningen ved Sandslimarka holdeplass.

Sett fra en bybanevogn vil det bli delen inne i tunellen som blir mest tilgjengelig, og jeg har tenkt at disse tunellformene vil forholde seg til de andre tunellutsmykkingene mellom sentrum og Flesland på en kompletterende og utvidende måte.

Jeg har ennå ikke funnet en endelig tittel på dette prosjektet. Jeg vurderer å bruke ordet "Kaprise" i tittelen, et begrep som var mye brukt som satsbetegnelse i musikk tidligere. Da ble det brukt som betegnelse på musikkstykker med en fri, livlig og improvisert karakter, ofte med overraskende vendinger. I Bokmålsordboka er ordet 'kaprise' forklart slik:

1: innfall, lune, 2: musikkstykke med frie, fantasifulle innfall.

Jeg kunne også ha lyst til å knytte dette verket til Edvard Hagerup Bull, en norsk komponist som ble født i Bergen i 1922 (og som var i slekt med Edvard Grieg og Ole Bull). Han har laget mye svært original og god musikk, og han har ikke fått den plass i norsk musikkhistorie som han fortjener. Foreløpig tenker jeg at jeg eventuelt kunne kombinere begge disse idéene ved å bruke en tittel som f.eks. "Kapriser for Edvard Hagerup Bull", men det er mulig at jeg revurderer dette i den videre prosessen. Endelig tittel vil forhåpentligvis foreligge før åpning.

Forslaget er fortsatt åpent for justeringer/endringer - både etter innspill fra kunstkomitéen og etter egne revurderinger. Jeg regner med å finjustere fargebruken (dvs. både de nøyaktige fargenyansene og fordelingen av farger på buene) frem mot gjennomføring. Dersom jeg gjør endringer i det forslaget som komitéen har godkjent, vil jeg konferere med konsulentene om dette.

2. Produksjon

Det ligger i sakens natur at selve produksjonen vil foregå på stedet, 'in situ'. Når den endelige skissen er ferdig og godkjent av kunstutvalget, og jeg har fått svar på spørsmål om hvor høyt opp på veggene dekket skal gå (dvs. hvor høye veggene blir til slutt), kan jeg lage de digitale tegningene som skal brukes som arbeidstegninger, og digitale tegninger av sirkelbuer i 1:1 som brukes til utfresing av de buede aluminiumslinjalene (som brukes ved opptegningen på veggen).

Jeg planlegger å bruke tid i april-mai på utprøving av fargenyanser ved å lage fargeprøver i atelieret. Jeg vil prøve ut fargenyansene på bunnfarger tilsvarende både tørr og våt betong, og på den blå som skal brukes som bunnfarge på elementene i tunellen. Før gjennomføring vil jeg også gå gjennom alle figurer og gjøre den endelige fargefordelingen (hvilke farger de enkelte sirkelbuene skal ha). Fargene i utkastet er altså ikke de endelige, det vil bli noe endringer.

Før maleprosessen settes i gang på stedet må betongen renses og vaskes både for antitaggemiddel og for rester av fett og andre organiske materialer som er påført forskalingen i støpeprosessen. Dette siste er viktig for at silikatmalingen skal gi et godt resultat. Det er altså snakk om en dobbel vask/rens. Vaske-/rensearbeidet kan gjøres av firma LMG (Laksevaag Maling og Gulv AS).

Selve utførelsen gjøres ved først å tegne opp rutenettet som ligger til grunn for hver figur, deretter tegnes figurene på rutenettet ved hjelp av de buede aluminiumslinjalene. Linjene males så med Keim silikatmaling av typen Granital (og muligens typen Soldalit). Malingen påføres i 2 strøk, det første tynnet med Keim fixativ (bindemiddel). På de glatte betongelementene i tunellen vil det sannsynligvis være mulig å bruke maskeringstape, mens det på den ujevne betongen ute må males på frihånd. For god flyt i arbeidsprosessen vil det være hensiktsmessig å arbeide i tre arbeidslag med to personer i hver. Jeg vil sannsynligvis leie tre rullestillaser og kjøpe 2-3 stabile arbeidsplattformer slik at hver gruppe kan arbeide selvstendig med hver sin figur samtidig. Jeg håper at arbeidet skal være fullført i løpet av 2 arbeidsuker (10-12 dager).

For rense-/vaskeoperasjonen og under malearbeidet vil det være hensiktsmessig å kunne koble seg til en vannkran, og det er også behov for elektrisk strøm til arbeidsløs i tunell.

Silikatmaling er, såvidt jeg vet, den eneste malingstypen som kan brukes her. Denne malingen danner ikke et skikt som ligger utenpå underlaget, men trenger inn i betongen og forbinder seg med den kjemisk. Silikatmalingen inneholder kun mineralske pigmenter (derfor det litt reduserte

fargeutvalget) og bindemiddelet kaliumsilikat (vannglass), og den blir en del av betongen etter en kjemisk prosess (kaliumsilikat krystalliserer og blir til kvarts, såvidt jeg har forstått).

Underleverandører:

aluminiumslinjaler: Fasongfres AS, Trondheim (ved Asbjørn Sæther)

Keim silikatmaling: STS, Oslo (ved Jan-Erik Nielsen)

vask/rens av betong: LMG AS, Bergen (ved Rune Halsøy)

leie av rullestillas: Pilar AS, Bergen (ved Arild Fløysvik)

3. Aktiviteter som realiseringen av verket er avhengig av:

Som nevnt over må betongveggene vaskes/renses før maling. Kostnadene ved dette kan iflg. konsulentene tas fra kunstutvalgets budsjett. Jeg har derfor ikke inkludert dette i mitt budsjett. Pristilbud fra LMG er på kr. 33.500 (eksklusiv moms). Det vil som nevnt være en stor fordel om det finnes tilgjengelig vann og tilgang til elektrisk strøm på stedet. Og det vil også være en fordel dersom det ikke foregår mye annen aktivitet i samme område samtidig.

4. Budsjett

reise/opphold befaring mars 2015	kr. 5.000	
reise presentasjon april	kr. 2.000	
reise/opphold for befaring+vaske-/rensetest (juni)	kr. 5.000	
reise/frakt utførelse juli (egen bil)	kr. 3.000	
opphold juni/juli (20 netter, inkl for-/etterarb.)	kr. 24.000	
diett (juni/juli)	kr. 10.000	
		kr. 49.000
stillasleie (3 rullestillas, 2 uker, Pilar AS)	kr. 20.000	
innkjøp arbeidsstiger (arbeidsplattform)	kr. 4.000	
pensler, diverse verktøy, maskeringstape	kr. 4.000	
maling til utprøving + utførelse	kr. 30.000	
aluminiumslinjaler (spesialproduseres)	kr. 6.000	
innkjøp arbeidslys, skjøteledninger, regnskjerming	kr. 5.000	
innkjøp sikkerhetsutstyr (hjelmer, briller osv)	kr. 6.000	
		kr. 75.000
5 assistenter (180 kr/time, 9t/dag x 12 dager)	kr. 98.000	
forsikring	kr. 3.000	
atelierutgifter 4 mnd	kr. 12.000	
		kr. 113.000
eget arbeid: utkast, gjennomføringsplan, fargeprøver, utførelse, administrasjon	kr. 150.000	
kunstnerisk honorar	kr. 240.000	
		kr. 390.000
reserve ca 10%		kr. 73.000
sum		kr. 700.000

5. Framdriftsplan

2015

4. mars	første presentasjon av forslag for konsulenter
5. mars	sikkerhetskurs + ny befarings
23. mars	innlevering utsmykkingsforslag
14. april	presentasjon forslag, levering gjennomføringsplan/budsjett
april-mai	eventuelle justeringer i forslag
april-juni	praktiske forberedelser
ca 10. juni	siste befarings (kontrollmåling vegger, status i området) + test av vask/betongrens
3.-26. juli	utførelse
ultimo juli	antitagging påføres umiddelbart etter ferdigstilling
primo august	godkjenning/overdragelse

6. Til slutt

Jeg mener selv at dette forslaget nå har en tilfredsstillende kombinasjon av enhet og variasjon, helhet og detalj (hvert elements egenverdi), letthet og tyngde, tilgjengelighet og muligheter for fordyping. Det betyr ikke at forslaget som det foreligger i dag er 'uangripelig' ferdig og uforanderlig. Jeg er åpen for innspill og diskusjon, f.eks. om hvorvidt det er for mye, for mange figurer. Dette er noe jeg allerede har diskutert med konsulentene, med konstruktive resultater. Min erfaring er at flere kan se mer og bedre enn én, og mitt syn er dessuten blitt preget av den lange prosessen (jeg har nå et vane-påvirket blikk på utkastet). Dette er et svært utfordrende oppdrag, og jeg er selvfølgelig interessert i å kvalitetssikre resultatet gjennom å lytte til gode innspill før den endelige utførelsen.

På neste side finnes en enkel fotomontasje av hvordan man vil kunne se begynnelsen på utsmykningen når man kommer fra Flesland. På dette fotoet ser man også hvor mørk betongen blir når den er våt av regn.

